

การพัฒนาแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย*

THE AREA NETWORK ADMINISTRATIVE MODEL FOR LEARNING RESOURCES DEVELOPMENT OF WIANGPAPAO WITTAYAKOM SCHOOL, CHIANG RAI PROVINCE

ภาวิณี สุขสวัสดิ์

Pawinee Suksawat

โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย ประเทศไทย

Wiangpapao Wittayakom School the Secondary Educational Service Area Office Chiang Rai, Thailand

Corresponding author E-mail: p.pawinee1415@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย โดยวิธีวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นโดยศึกษาแนวทางการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่ และแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สำนวณสภาพปัญหาและความต้องการจากผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา 81 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน 2) ขั้นสร้างและตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ 7 คน 3) ขั้นศึกษาผลการใช้รูปแบบโดยตัวแทนภาคีเครือข่ายความร่วมมือ 11 คน ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง และนักเรียน 225 คน และ 4) ขั้นประเมินรูปแบบโดยภาคีเครือข่าย 81 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เนื้อหา สรุปข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับใช้จัดการเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะและประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียนต้องได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) รูปแบบมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ขอบข่ายความร่วมมือ ภาคีเครือข่ายความร่วมมือ กระบวนการ และผลลัพธ์ มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการสร้างภาคีเครือข่าย ขั้นวางแผนสร้างภาคีเครือข่าย ขั้นทำกิจกรรมร่วมกัน ขั้นติดตามและประเมินผล ขั้นสรุปและรายงานผล 3) โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้สำหรับใช้จัดการเรียนรู้ 10 แหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทำให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะอาชีพและปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านการมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน และอยู่อย่างพอเพียงในระดับดีเยี่ยม และ 4) ผลการประเมินรูปแบบด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร, ภาคีเครือข่ายในพื้นที่, แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

Abstract

The objective of this research article was to develop the area network administrative model for learning resource development of Wiangpapao Wittayakom School, Chiangrai province. This study used research and development method, as follows: Step 1, baseline study that data were collected via literature reviewing, survey of problems and needs of 81 stakeholders and interviewed 9 experts. Step 2, to create and review the model by 7 experts, Step 3, to implement the model by 11 school networks

* Received 9 June 2023; Revised 26 June 2023; Accepted 28 June 2023

and 225 stakeholders, Step 4, evaluation the model by 81 stakeholder that were purposive selection. The research tools were survey form, semi-structure interview, evaluation form. Research data were mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), analyzed with content analysis in order to synthesize to derive at conclusions. The findings showed that 1) The school need to development the learning resources for promoting for students' career skills and desirable characteristics, and have to coordinate and ask for cooperation from network partner; personnel, budget, materials, equipment, information technology. 2) The area network administrative model consist of 6 major components: principles, objectives, cooperation scope, school network, process, and success factors. The 5 steps of the model process consist of 2.1) Preparing, 2.2) Planning, 2.3) Doing, 2.4) Evaluating, 2.5) Result. 3) The school has developed 10 learning resources for teaching and learning, which is appropriate at the highest level, and these learning resources enable students to acquire knowledge and professional skills, and practical abilities in their daily lives. They also cultivate desirable qualities in excellence level in terms of discipline, eagerness to learn, dedication to work, and live sufficiently 4) Model's evaluation result on propriety, feasibility, utility of model in overall was at the highest level.

Keywords: The Administrative Model, Area Network, Learning Resources

บทนำ

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้และเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสร้างเสริมพัฒนาการตามช่วงวัย ให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ในทุกเวลาทุกสถานที่ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แหล่งเรียนรู้จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการช่วยเสริมศักยภาพในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทั้งแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล และมีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของบุคคลมากขึ้น และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาให้แต่ละบุคคลมีความรู้ความสามารถที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความสนใจและความสามารถเป็นรายบุคคลสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับการพัฒนาและสั่งสมมาใช้ในการสร้างสรรค์และต่อยอดให้เกิดประโยชน์ได้ตามความถนัดในอาชีพและวิชาชีพของตนเอง การจะทำให้มีผลลัพธ์ดังกล่าว จำเป็นต้องสร้างสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานแหล่งการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ที่กว้างขวางหลากหลายสำหรับคนทุกเพศทุกวัยให้ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย จัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 - 6 เป็นโรงเรียนประจำอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ในการจัดการศึกษาได้จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน อาทิ เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องศูนย์แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ห้องจำหน่ายเสื้อผ้า ห้องศูนย์การเรียนรู้ด้านพลังงาน ห้องสมุด ร้านกาแฟ ร้านเบเกอรี่ สวนเกษตร ห้องน้ำ สนามกีฬา และอาคารหอประชุม เป็นต้น เพื่อให้ครูและบุคลากรใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ฝึกปฏิบัติจริงจากแหล่งเรียนรู้จริง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด และให้บริการแก่หน่วยงานภายนอกและชุมชนที่มีความต้องการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน จากการสำรวจสภาพของแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน พบว่า แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันได้พอสมควร แต่เนื่องจากขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง ทำให้เสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา ส่งผลให้การใช้แหล่ง

เรียนรู้ภายในโรงเรียนของครูมีน้อย ในด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูยังขาดการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาในการนำแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมาใช้อย่างสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระและตัวชี้วัด ขาดการฝึกฝนให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและขาดการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง รวมทั้งการนิเทศ กำกับติดตาม ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากรายงาน การประเมินตนเองของสถานศึกษาปี 2563 ได้มีการสรุปไว้ว่า แหล่งเรียนรู้ที่มีในโรงเรียน “ไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากมีสภาพเสื่อมโทรม ขาดงบประมาณและเจ้าหน้าที่ดูแล” (โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม, 2563) ส่งผลให้จำนวนการเข้าไปใช้แหล่งเรียนรู้ของนักเรียนในการแสวงหาความรู้นอกห้องเรียนมีจำนวนน้อยตามไปด้วย

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคมได้ตระหนักถึงความจำเป็นและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและมีความปลอดภัย จึงได้กำหนดกลยุทธ์โรงเรียนปีการศึกษา 2564 - 2565 คือ พัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และตัวชี้วัด คือ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยกำหนดค่าเป้าหมายอยู่ในระดับดีมาก มีการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ โดยผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุนการจัดหา จัดสร้าง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดและ การใช้แหล่งเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงผ่านการปฏิบัติจริงในสภาพแวดล้อมจริง ฝึกทักษะในการคิด การสังเกต การทำงานเป็นกลุ่ม มีความรับผิดชอบ ผู้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ของตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้และมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งรอบตัว มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ต่อสังคม รักและผูกพันกับท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว

ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จำเป็นต้องขอความร่วมมือและขอรับการสนับสนุนและระดมสรรพกำลังในพื้นที่ทั้งด้านความรู้และทรัพยากรทั้งแหล่งเงินทุน บุคคล และองค์กรต่าง ๆ และการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายของโรงเรียนในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับแนวคิดพลังเครือข่ายในพื้นที่ของ เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และอรุณศรี จิตต์แจ้ง ที่ได้พัฒนารูปแบบเครือข่ายในลักษณะเครือข่ายแนวนอน มีภาคีหลายภาคส่วนเข้าร่วมในพื้นที่ทั้งระดับบุคคล เช่น ครู เครือข่ายครู ข้าราชการ ผู้บริหารหรือบุคลากรภาคธุรกิจเอกชน ปราชญ์ชาวบ้าน และองค์กรทั้งจากภาคการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ เอกชน ชุมชน และองค์กรที่ไม่แสวงหารายได้ หน่วยงานในจังหวัด สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพ ฯลฯ ซึ่งมีบทบาทแตกต่างกันไป โดยลักษณะทุน ประกอบด้วย องค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ บุคลากร แหล่งเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณสนับสนุนกิจกรรม และมีการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน ทำให้เกิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การระดมทรัพยากรจากบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ ทำให้กระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน ทักษะชีวิตและการทำงาน รวมทั้งการเห็นคุณค่าในอัตลักษณ์ท้องถิ่น รักท้องถิ่นและชุมชน (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และอรุณศรี จิตต์แจ้ง, 2556)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคมมีหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ จึงมีความประสงค์ใน การพัฒนารูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัด เชียงราย โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ 1) ร้านกาแฟ ร้านเบเกอรี่ 2) สวนเกษตร 3) ห้องน้ำ 4) ห้องพลังงาน 5) ห้องเรียน(ห้องภาษาจีน) 6) ห้องคอมพิวเตอร์ 7) ห้องศิลปะ 8) ห้องสมุด 9) หอประชุม

10) สนามกีฬา และใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน อันจะส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย โดยการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอน	วิธีดำเนินการวิจัย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	1. ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบจากแนวคิดการพัฒนารูปแบบ แนวคิดภาคีเครือข่ายในพื้นที่ แนวคิดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง 3. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกข้อมูลเพื่อสังเคราะห์รวมข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการ	แบบสำรวจข้อมูลและความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างซึ่งมีค่าดัชนี ความสอดคล้องเท่ากับ 1.00	ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบ	ยกร่างรูปแบบ ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง และแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ	แบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล
ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบ	นำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในโรงเรียนโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม ในปี 2564 - 2565 โดย 1. สร้างภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 2. สรุปผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนจำนวน 10 แหล่งเรียนรู้จากข้อมูลของฝ่ายงานบริหารทั่วไปของโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม	1. แบบสรุปผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 2. แบบประเมินมาตรฐานแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและแบบสำรวจ	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล

ตารางที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัย (ต่อ)

ขั้นตอน	วิธีดำเนินการวิจัย	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
	3. ประเมินความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนโดยการประยุกต์ใช้มาตรฐานแหล่งเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งมีมาตรฐานสำคัญ 3 มาตรฐาน 30 ตัวบ่งชี้ โดยภาคีเครือข่ายความร่วมมือ จำนวน 11 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนทั้ง 10 แหล่งเรียนรู้ ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง	ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00	
	4. สืบค้นสิ่งที่ได้จากการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ได้แก่ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา รวมจำนวน 81 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 รวมจำนวน 144 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย		
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบ	ประเมินรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษา รวมจำนวน 81 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง	แบบประเมิน ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อมูล

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน โดยใช้การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประชุมผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 81 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน จากนั้นนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในโรงเรียนในปี 2564 - 2565 เพื่อสรุปผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จำนวน 10 แหล่งเรียนรู้ ประเมินความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สืบค้นสิ่งที่ได้จากการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย และประเมินรูปแบบ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสรุปข้อมูล การบันทึกการประชุม การสัมภาษณ์ และการสำรวจความคิดเห็น การประเมิน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับใช้จัดการเรียนการสอน ส่งเสริมทักษะอาชีพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียน จำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมสนับสนุนของภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่องทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรห้องสมุด และเทคโนโลยีสารสนเทศ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรและหน่วยงาน รวมทั้งการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ

โดยมีกระบวนการคือ การประสานขอความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย การพบปะพูดคุยเพื่อขอความร่วมมือ ร่วมวางแผน ร่วมจัดกิจกรรม และร่วมประเมินผล

2. รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ขอบข่ายความร่วมมือ 4) ภาคีเครือข่ายความร่วมมือ 5) กระบวนการ และ 6) ผลลัพธ์ และมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนเตรียมการสร้างภาคีเครือข่าย 2) ขั้นตอนวางแผนสร้างภาคีเครือข่าย 3) ขั้นตอนทำกิจกรรมร่วมกัน 4) ขั้นตอนติดตามและประเมินผล 5) ขั้นสรุปและรายงานผล ซึ่งโดยรวมผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมและคู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้ พบว่า

3.1 โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคมได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน จำนวน 10 แหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย ร้านกาแฟ ร้านเบเกอรี่ สวนเกษตร ห้องน้ำ ห้องพลังงาน ห้องเรียน(ห้องภาษาจีน) ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องศิลปะ ห้องสมุด หอประชุม และสนามกีฬา โดยพัฒนาทั้งด้านบุคลากร ทรัพยากรสารสนเทศ อาคารสถานที่ การบริการ และความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วม ประกอบด้วย มหาวิทยาลัย ผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ประชาชน วัด ศิษย์เก่า ธุรกิจเอกชน เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยราชการในพื้นที่องค์กรปกครองท้องถิ่น

3.2 นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนทั้ง 10 แหล่งเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะอาชีพและปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านการมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน และอยู่อย่างพอเพียงในระดับดีเยี่ยม และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

3.3 ผลการประเมินความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม

ตารางที่ 2 ความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคมในมุมมองของภาคีเครือข่าย

รายการ	n = 11		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ร้านกาแฟ ร้านเบเกอรี่	4.74	0.21	มากที่สุด
2. สวนเกษตร	4.70	0.21	มากที่สุด
3. ห้องน้ำ	4.53	0.20	มากที่สุด
4. ห้องพลังงาน	4.70	0.18	มากที่สุด
5. ห้องเรียน(ห้องภาษาจีน)	4.74	0.16	มากที่สุด
6. ห้องคอมพิวเตอร์	4.76	0.16	มากที่สุด
7. ห้องศิลปะ	4.73	0.19	มากที่สุด
8. ห้องสมุด	4.77	0.17	มากที่สุด
9. หอประชุม	4.62	0.21	มากที่สุด
10. สนามกีฬา	4.70	0.18	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.70	0.73	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า ภาคีเครือข่ายมีความเห็นว่าแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 แหล่งเรียนรู้ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.73)

3.4 ผลการประเมินความสามารถในการใช้สื่อการเรียนรู้และสื่อเทคโนโลยีประกอบการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความสามารถในการใช้สื่อการเรียนรู้และสื่อเทคโนโลยีประกอบการจัดการเรียนรู้

รายการ	n = 225		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
1. โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่สร้างเสริมความรู้ ความคิด และประสบการณ์	4.84	0.37	มากที่สุด
2. นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	4.72	0.45	มากที่สุด
3. นักเรียนมีแรงบันดาลใจในการสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.62	0.49	มากที่สุด
4. นักเรียนได้รับการเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ เฉพาะด้าน	4.83	0.38	มากที่สุด
5. นักเรียนได้รับการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และทักษะการสื่อสารในชีวิตจริง	4.81	0.39	มากที่สุด
6. ความรู้ที่ได้รับนำไปประยุกต์ในการประกอบอาชีพ	4.84	0.36	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.78	0.27	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการสำรวจสิ่งที่ได้รับจากการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง และนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีความคิดเห็นต่อสิ่งที่ได้รับจากการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.27)

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย โดยรวม

รายการ	n = 81		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านความเหมาะสม	4.59	0.28	มากที่สุด
ด้านความเป็นไปได้	4.46	0.30	มาก
ด้านความเป็นประโยชน์	4.64	0.31	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.56	0.16	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการ ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.16) โดยด้านที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.31) และด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.28) และด้านที่มีค่าต่ำสุด คือ ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.30) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับใช้จัดการเรียน การสอน ส่งเสริมทักษะอาชีพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียน จำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมสนับสนุน

ของภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่องทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรห้องสมุด และเทคโนโลยีสารสนเทศ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรและหน่วยงาน รวมทั้งการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ เนื่องจากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน มีสภาพที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง ทำให้เสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะ การค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งการลงมือปฏิบัติเพิ่มสร้างประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้จริง จำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องสภาพสังคมปัจจุบัน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จึงจำเป็นต้องระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่และการระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อนำมาใช้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และในการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562) และสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นแนวคิดการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ เป็นผู้จัดการศึกษาและจัดหลักสูตรการจัดการกระบวนการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยึดโยงเข้ากับสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และวัฒนธรรม รวมทั้งทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชนและสังคมของพื้นที่ (กล้า ทองขาว, 2558)

2. รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ขอบข่ายความร่วมมือ 4) ภาคีเครือข่ายความร่วมมือ 5) กระบวนการ และ 6) ผลลัพธ์ และมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนเตรียมการสร้างภาคีเครือข่าย 2) ขั้นตอนวางแผนสร้างภาคีเครือข่าย 3) ขั้นตอนทำกิจกรรมร่วมกัน 4) ขั้นตอนติดตามและประเมินผล 5) ขั้นสรุปและรายงานผล ซึ่งโดยรวมผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมและคู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจจะเป็นเพราะว่า รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ที่พัฒนาขึ้นได้ใช้แนวคิดพื้นฐาน ได้แก่ แนวคิดการพัฒนา รูปแบบ การสร้างเครือข่ายในพื้นที่ แนวคิดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการวิเคราะห์และสังเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภาคีเครือข่ายในพื้นที่ จึงทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นรูปแบบที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามศักยภาพและบริบทของพื้นที่ และเป็นการร่วมมือกันเป็นกลุ่มในระดับองค์กรและระดับบุคคลในลักษณะ การทำงานเป็นทีม การทำงานเป็นกลุ่ม และการทำงานแบบเครือข่ายที่มีกระบวนการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม นอกจากนี้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านการพิจารณาและการแก้ไขปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญ จึงทำให้รูปแบบมีความเหมาะสมสำหรับนำไปปฏิบัติจริงในโรงเรียน ในประเด็นนี้เป็นไปตามแนวคิดกระบวนการพัฒนารูปแบบของรัตนะ บัวสนธ์ และทรงศักดิ์ ภูสีอ่อนที่ว่า การออกแบบ สร้าง และประเมินรูปแบบ เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้นก่อนนำรูปแบบไปขยายผลทดลองใช้ โดยทำการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบในประเด็นที่ว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมานั้นมีความเหมาะสมถูกต้องมากน้อยเพียงใด ทั้งความเหมาะสมตามหลักวิชาการ และความเหมาะสมกับผู้ใช้ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย (รัตนะ บัวสนธ์, 2563); (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2563) ผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องกับงานวิจัย

ของขจรรณ ภูษกร ในประเด็นที่ว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กร มีองค์ประกอบสำคัญด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ หน่วยงานเครือข่ายความร่วมมือ ลักษณะของเครือข่ายความร่วมมืองบประมาณ และขอบข่ายความร่วมมือ องค์ประกอบด้านกระบวนการ ได้แก่ การวางแผนความร่วมมือ การดำเนินงานตามแผนความร่วมมือ การนิเทศติดตามความร่วมมือ การประเมินความร่วมมือ และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงความร่วมมือ (ขจรรณ ภูษกร, 2564)

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้า วิทยาคม จังหวัดเชียงราย ทำให้

3.1 โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคมได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน จำนวน 10 แหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย ร้านกาแฟ ร้านเบเกอรี่ สวนเกษตร ห้องน้ำ ห้องพลังงาน ห้องเรียน(ห้องภาษาจีน) ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องศิลปะ ห้องสมุด หอประชุม และสนามกีฬา โดยพัฒนาทั้งด้านบุคลากร ทรัพยากรสารสนเทศ อาคารสถานที่ การบริการ และความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วม ประกอบด้วย มหาวิทยาลัย ผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ปราชญ์ วัด ศิษย์เก่า ธุรกิจเอกชน เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยราชการในพื้นที่ องค์การปกครองท้องถิ่น เนื่องจากโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคมมีนโยบายพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้ทันสมัยและเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน และส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด และรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้เตรียมการสร้างภาคีเครือข่าย โดยทำการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จัดลำดับความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งศึกษาสภาพของชุมชนรอบบริเวณโรงเรียน การสำรวจเครือข่ายในพื้นที่ สำรวจแหล่งทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ วางแผนสร้างภาคีเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และอรุณศรี จิตต์แจ้ง ที่ระบุว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายเริ่มต้นจากการประชุมแนะนำโครงการร่วมกับภาคีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายย่อยกับแต่ละภาคส่วนก่อนที่จะรวมเป็นเครือข่ายโดยรวม สำรวจแหล่งทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ในรูปของงบประมาณ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ หรือบุคลากร เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระดมความคิดเห็นและขอความร่วมมือภาคีทุกภาคส่วนของแต่ละโครงการ ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ แผนงาน กิจกรรมและแนวทางการดำเนินงานของเครือข่าย ทำความรู้จักและกระชับความสัมพันธ์กับภาคีเครือข่ายด้วยกัน และบริหารเครือข่ายให้สำเร็จ (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และอรุณศรี จิตต์แจ้ง, 2556)

3.2 นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนทั้ง 10 แหล่งเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะอาชีพและปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านการมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน และอยู่อย่างพอเพียงในระดับดีเยี่ยม และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในระดับมากที่สุด อาจจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้มุ่งเน้นให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มีทักษะปฏิบัติจากการลงมือปฏิบัติในแต่ละแหล่งเรียนรู้ และสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับผู้เรียนผ่านการลงมือและการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ นิคม ชมภูหลง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ว่าการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้กับสถานศึกษาเป็นการให้สถานศึกษาได้ใช้แหล่งการเรียนรู้เป็นแหล่งทัศนศึกษา แสดงนิทรรศการ ฝึกอาชีพ หรือจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่สถานศึกษานั้น ๆ จัดทำขึ้น และควรเปิดใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนตลอดวัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ตามตารางเรียน หรือศึกษาเพิ่มเติม เป็นที่ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใช้ประเมินคุณภาพผู้เรียน ฝึกกระบวนการกลุ่ม (นิคม ชมภูหลง, 2550); (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

3.3 ภาคีเครือข่ายมีความเห็นว่าแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้การประเมินความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่า

เป้าวิทยาคมดังกล่าว ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้มาตรฐานแหล่งเรียนรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งมีมาตรฐานสำคัญ 3 มาตรฐาน 30 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานความเป็นแหล่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 8 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานการจัดการแหล่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 มาตรฐานรอง 18 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานผลการจัดการเรียนรู้และผลกระทบมี 1 มาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) และทำการประเมินโดยตัวแทนภาคีเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียน จำนวน 11 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน ผลการประเมินพบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ข้อเสนอแนะของ ธนพล ด่านวิวัฒน์วงศ์ และคณะ สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ในประเด็นที่ว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ควรมีการกำหนดให้ผู้ตรวจสอบข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้จากผู้เรียน ประเมินผลการใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ประเภททรัพยากรธรรมชาติด้วยการจัดเก็บผลงานของผู้ใช้แหล่งเรียนรู้ มีการตรวจสอบแบบบันทึกการศึกษาของผู้เรียน มีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและใช้เวลาในการดำเนินการให้เหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนด ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการจัดการและการกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ (ธนพล ด่านวิวัฒน์วงศ์ และคณะ, 2561)

3.4 ผลการสำรวจสิ่งที่ได้รับจากการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 - 6 มีความคิดเห็นต่อสิ่งที่ได้รับจากการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานักเรียน ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ มีทักษะการเรียนรู้ อาทิ ทักษะอาชีพ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา รวมทั้งนำความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติจริงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในประเด็นนี้ ถวัลย์ มาศจรัส และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนต้องสามารถตอบสนองการเรียนที่เป็นกระบวนการ การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง ทั้งการเรียนรู้ของคนในชุมชน และการเรียนรู้ของคนอื่น ๆ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย และยังเป็นแหล่งทำกิจกรรม แหล่งฝึกงาน และแหล่งประกอบอาชีพของผู้เรียนอีกด้วย ความรู้ที่ได้รับนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้ (ถวัลย์ มาศจรัส, 2553); (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการ ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม โดยรวมทั้งด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย มีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การสร้างภาคีเครือข่ายในพื้นที่โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การทำงานร่วมกันมีขอบข่ายความร่วมมือในการระดมทรัพยากร อาทิ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ทรัพยากรบุคคลและองค์ความรู้ งบประมาณหรือเงินอุดหนุน และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ การใช้แหล่งเรียนรู้ การกำกับ ติดตาม ประเมินผล การเผยแพร่ข่าวสารของเครือข่าย และมีกระบวนการที่เป็นระบบตั้งแต่ขั้นเตรียมการสร้างภาคีเครือข่าย ขึ้นวางแผนสร้างภาคีเครือข่าย ขึ้นทำกิจกรรมร่วมกัน ขึ้นติดตามและประเมินผล และขึ้นสรุปและรายงานผล ทำให้ได้ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ทั้งการมีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่เหมาะสมสำหรับจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน และสิ่งที่ได้รับจากการใช้แหล่งเรียนรู้ การประเมินรูปแบบดังกล่าวนี้ เป็นไปตามแนวคิดของ วาโร เฟิงส์วส์ดี ในประเด็นที่ว่า การประเมินรูปแบบเป็นการประเมินผลการใช้รูปแบบในภาพรวมในทุกด้านภายหลังการทดลองใช้สิ้นสุดลง ซึ่งแนวทางการประเมินเป็นการตรวจสอบความ

เหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง ความเป็นประโยชน์ในการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้
รูปแบบ (วารุ เพ็งสวัสดิ์, 2553)

องค์ความรู้ใหม่

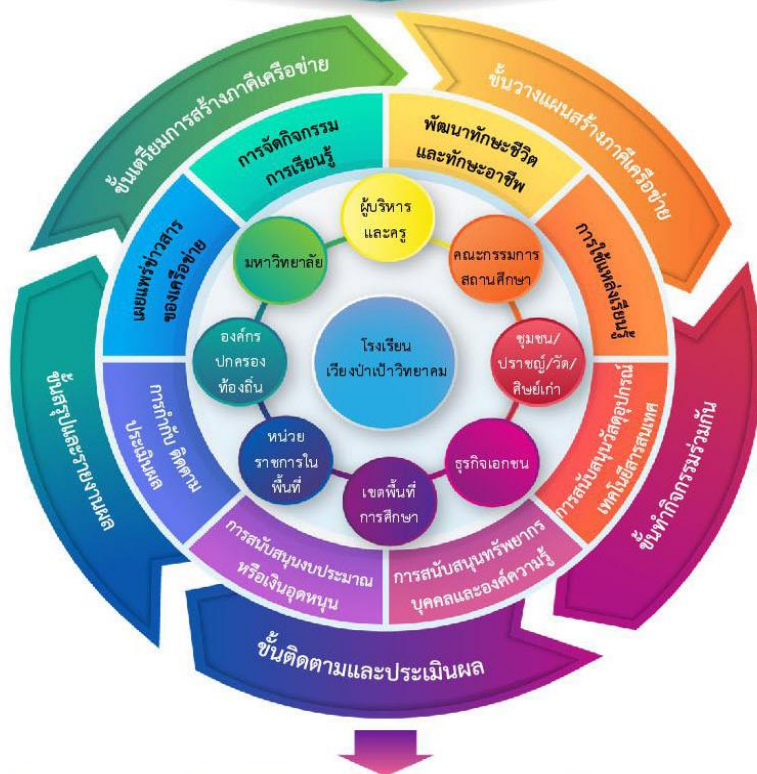
การพัฒนารูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม
จังหวัดเชียงราย มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ขอบข่ายความร่วมมือ
4) ภาคีเครือข่ายความร่วมมือ 5) กระบวนการ และ 6) ผลลัพธ์ และมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่
1) ขั้นตอนเตรียมการสร้างภาคีเครือข่าย 2) ขั้นตอนวางแผนสร้างภาคีเครือข่าย 3) ขั้นตอนทำกิจกรรมร่วมกัน 4) ขั้นตอนติดตามและ
ประเมินผล 5) ขั้นสรุปและรายงานผล รายละเอียดดังภาพต่อไปนี้

หลักการ

1. เป็นรูปแบบการสร้างภาคีเครือข่ายในพื้นที่ที่ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ตามศักยภาพและบริบทของพื้นที่
2. เป็นรูปแบบการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ในลักษณะการทำงานเป็นทีม และการทำงานแบบเครือข่าย โดยมีกระบวนการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอน ตั้งแต่ร่วมเตรียมการสร้างภาคีเครือข่าย ร่วมวางแผนสร้างภาคีเครือข่าย ร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมติดตามและประเมิน ร่วมสรุปและรายงานผล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม
2. เพื่อศึกษาผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม ตามมาตรฐานแหล่งเรียนรู้
4. เพื่อสำรวจสิ่งที่ได้จากการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม

ผลลัพธ์

1. ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม
2. ผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม
3. ผลการประเมินความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม ตามมาตรฐานแหล่งเรียนรู้
4. สิ่งที่ได้จากการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม
จังหวัดเชียงราย

สรุปและข้อเสนอแนะ

รูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงราย มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ขอบข่ายความร่วมมือ 4) ภาคีเครือข่ายความร่วมมือ 5) กระบวนการ และ 6) ผลลัพธ์ เป็นรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่ที่ยึดหลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามศักยภาพและบริบทของพื้นที่ มีลักษณะการทำงานเป็นทีม และการทำงานแบบเครือข่ายโดยมีกระบวนการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอนตั้งแต่ร่วมเตรียมการสร้างภาคีเครือข่าย ร่วมวางแผนสร้างภาคีเครือข่าย ร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมติดตามและประเมิน ร่วมสรุปและรายงานผล มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนการสอน โดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนเตรียมการสร้างภาคีเครือข่าย 2) ขั้นตอนวางแผนสร้างภาคีเครือข่าย 3) ขั้นตอนทำกิจกรรมร่วมกัน 4) ขั้นตอนติดตามและประเมินผล 5) ขั้นตอนสรุปและรายงานผล ทำให้โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนสำหรับใช้จัดการเรียนการสอน จำนวน 10 แหล่งเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้และทักษะอาชีพและปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านการมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน และอยู่อย่างพอเพียง โดยแหล่งเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมตามมาตรฐานแหล่งเรียนรู้ ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้มีดังนี้คือ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมีความสำคัญในการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้บ่อยครั้ง แม้ว่าผู้บริหารและครูจะเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ แต่ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเอง และควรส่งเสริมให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการความร่วมมือกันระหว่างแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียน เพื่อจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้จากสถานที่จริง และควรนำรูปแบบการบริหารภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม จังหวัดเชียงรายนี้นำไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ได้หรือใช้กระบวนการบริหารจัดการ 5 ขั้นตอน ไปดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใด ๆ ได้ ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป ควรออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และควรศึกษาการติดตามและประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กล้า ทองขาว. (2558). การจัดการศึกษาแบบยึดพื้นที่เป็นฐาน: แนวคิด แนวทาง และกรณีศึกษา. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2(2), 23-40.
- ขจรวรรณ ภู่อจ. (2564). รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนเอกชน. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และอรุณศรี จิตต์แจ้ง. (2556). พลังเครือข่ายในพื้นที่. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2553). Model การจัดการศึกษาและแหล่งการเรียนรู้สร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- ทรงศักดิ์ ภู่ออน. (2563). การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- ธนพล ด่านวิวัฒน์วงศ์ และคณะ. (2561). การบริหารแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารบัณฑิตวิจัย JOURNAL OF GRADUATE RESEARCH, 9(1), 115-130.

- นิคม ชมภูหลง. (2550). นวัตกรรมกรณีศึกษาศึกษา: แนวทางการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้. (ฉบับปรับปรุง). มหาสารคาม: กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1.
- รัตน์ บัณฑิต. (2563). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม. (2563). รายงานผลการปฏิบัติงานและผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2563. เชียงราย: โรงเรียนเวียงป่าเป้าวิทยาคม.
- วโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(4), 2-15.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แหล่งเรียนรู้โรงเรียนดีใกล้บ้าน. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). ประสิทธิภาพของแหล่งเรียนรู้: การเผยแพร่และการนำมาตราฐานแหล่งเรียนรู้สู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในยุคดิจิทัลที่เหมาะสมกับผู้เรียนในวัยเรียน. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี.